

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Winning ophoogzand Noordzee

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

13 september 2016 / projectnummer: 3131

1. Hoofdpunten van het MER

De Stichting LaMER – een stichting waarin commerciële zandwinbedrijven verenigd zijn – wil de winning van ophoogzand in de Noordzee in de periode 2018 tot 2027 voortzetten. Om te voldoen aan de landelijke vraag naar ophoogzand wordt uitgegaan van de winning van maximaal 150 miljoen m³ zand binnen deze 10 jaar. Voor de besluitvorming over de benodigde ontgrondingsvergunningen in de planperiode wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. De Minister van Infrastructuur en Milieu – vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat Zee en Delta – is het bevoegd gezag in deze procedure. Het bevoegd gezag heeft de Commissie voor de m.e.r. (hierna ‘de Commissie’) gevraagd te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport (MER).

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de benodigde hoeveelheden ophoogzand in de planperiode en een doorkijk naar hoeveelheden en beschikbaarheid van zand op de langere termijn, in relatie tot andere functies en activiteiten op de Noordzee (binnen en buiten het plangebied);
- een onderbouwing van de keuzes en selectie van zoekgebieden voor zandwinningslocaties;
- een beschrijving van de effecten voor natuur, met speciale aandacht voor cumulatie met andere zandwinningen en activiteiten binnen de planperiode.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD). Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de NRD voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder ‘Advisering’ of door in het zoekvak het projectnummer [3131](#) in te geven.

2. Achtergronden

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De aanleiding voor het voornemen (inclusief de zandwinning op de locatie Verdiepte Loswalen) en het beleid ten aanzien van zandwinning is beknopt beschreven in de NRD. Vertrekpunt voor de zandwinning is de 'zandwinstrategie' die is opgenomen in de Beleidsnota Noordzee 2016–2021, onderdeel van het Nationale Waterplan 2016–2021. De zandwinstrategie legt onder andere uitgangspunten vast voor de zoeklocaties en winningsdiepte. Beschrijf in het MER de randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen op basis van de zandwinstrategie.

Ga in het MER in op de relatie met andere zandwinningen op de Noordzee binnen de planperiode, waaronder de winning van suppletiezand waarvoor parallel ook een m.e.r.-procedure wordt doorlopen².

Onderbouw de hoeveelheden te winnen zand op basis van de behoefte aan ophoogzand in ieder van de jaren 2018–2027. Geef per gebied voor zover relevant de bandbreedte aan van de benodigde hoeveelheden zand per jaar. Onderbouw de vereiste zandsamenstelling voor de mogelijke toepassingen van het ophoogzand.

Geef in het MER aan hoe de kennis en inzichten uit het Monitoring en Evaluatieprogramma van eerdere zandwinningen in het MER zijn betrokken. Sinds de vorige m.e.r.-procedure voor de winning van ophoogzand zijn veel monitorings- en evaluatieprogramma's uitgevoerd vanuit verschillende doelstellingen en invalshoeken. De Commissie adviseert om de resultaten van de verschillende monitoringsprogramma's bij elkaar te brengen en daarop een integrale beschouwing uit te voeren, zodat onder andere duidelijk wordt in hoeverre voorspelde modelresultaten overeen komen met de werkelijkheid. Dit laatste zou kunnen leiden tot verbetering van het model en verfijning van de effectvoorspelling en daarnaast informatie geven over het gehele Noordzeesysteem, die van belang kan zijn voor het voornemen en andere zandwinningen in deze en komende planperiodes.

Doorkijk naar zandwinning op de langere termijn

Geef in het MER een doorkijk naar de benodigde hoeveelheden ophoogzand op langere termijn (dat wil zeggen, ná 2027) in relatie tot de beschikbaarheid van geschikt zand binnen het reserveringsgebied voor zandwinning en elders en de benodigde hersteltijd van wingebieden. De beschikbaarheid van geschikt zand is mede afhankelijk van andere functies en activiteiten binnen en buiten het plangebied, bijvoorbeeld de realisatie van windparken inclusief kabels en leidingen, de aanwezigheid van scheepvaartroutes, (beschermde) natuurwaarden en archeologische waarden (scheepswrakken), visserij etc. Het is mede door de randvoorwaarden en beperkingen die dit met zich mee brengt niet duidelijk of (geschikte) zandhoeveelheden binnen het huidige reserveringsgebied voor zandwinning op termijn uitgeput raken.

De Beleidsnota Noordzee 2016–2021 fungeert als structuurvisie voor het Nederlandse deel van de Noordzee en is bepalend voor de zandwinstrategie. De doorkijk naar zandwinning op

² M.e.r.-procedure Winning suppletiezand Noordzee 2018–2027. Projectgegevens hiervan zijn onder andere te vinden via www.commissiemer.nl, onder projectnummer 3130.

langere termijn kan agenderend zijn voor eventuele aanpassing van de zandwinstrategie in relatie tot andere functies in de volgende planperiode van de Beleidsnota Noordzee. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan diepere winningen (> 6m) en uitbreiding van het reserveringsgebied buiten de 12-mijlszone.

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan hoe het project past in de volgende wet- en regelgeving en programma's en beschrijf welke randvoorwaarden en uitgangspunten deze aan het project opleggen. Geef tevens aan voor welke deel van de kustzone de volgende wet- en regelgeving en programma's van toepassing zijn:

- Kaderrichtlijn Water;
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie;
- Waterwet;
- Natuurbeschermingswet³ (bescherming van Natura 2000 gebieden);
- Flora- en Faunawet (soortbescherming);
- Nationale en internationale wet- en regelgeving met betrekking tot winning van mariene sedimenten;
- Besluit Ontgrondingen Rijkswateren;
- Deltaprogramma;
- Nationaal Waterplan en Beleidsnota Noordzee 2016-2021;
- Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2016-2021;
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR);
- Noordzee 2050 Gebiedsagenda.

2.3 Te nemen besluit(en)

Geef in het MER inzicht in de samenhang tussen de besluitvorming over de winning van ophoogzand en de winning van suppletiezand in de genoemde planperiode.

Mede op basis van het MER wordt besloten over zoekgebieden voor zandwinning. Daarmee is nog niet duidelijk waar en wanneer zandwinning zal plaatsvinden. Geef in het MER inzicht in de relatie tussen de m.e.r.-procedure en de besluitvorming over de individuele ontgrondingsvergunningen voor afzonderlijke winningen. Geef inzicht in het besluitvormingsproces voor de bepaling van de exacte winlocaties, windieptes, omvang en winningsperiode

Geef aan welke andere vergunningen nodig zijn voor de te realiseren ontgrondingen in de planperiode, onder andere in het kader van de natuurbeschermingsregelgeving.

³ Vanaf 1 januari 2017 wordt de nieuwe Wet natuurbescherming van kracht, deze vervangt onder andere de huidige Natuurbeschermingswet en Flora- en Faunawet.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Selectie wingebieden

De NRD geeft aan op welke wijze zoekgebieden voor zandwinning zullen worden geselecteerd. Op basis van gewonnen hoeveelheden per regio in het verleden zullen per regio zoekgebieden worden geselecteerd. Geef in het MER een onderbouwing voor de indeling van de totale Noordzeekustzone in regio's en de keuze voor de potentiële zoekgebieden daarin.

Ga in op de wijze waarop de zoekgebieden worden bepaald en maak duidelijk of en waarom er buiten deze gedefinieerde gebieden vanuit milieubelang en vanuit de doelstellingen van het voornemen wel of niet andere, meer geschikte, gebieden aanwezig zijn.

Volgens § 3.1 van de NRD worden de zoekgebieden bepaald aan de hand van een afweging van meerdere belangen. Geef in het MER aan welke factoren sturend zijn voor de selectie van deze gebieden.⁴ Naast de in de NRD genoemde factoren adviseert de Commissie om daarbij rekening te houden met het volgende:

- Volgens § 3.3 zijn transportafstand, oppervlakte en mogelijke winddiepte bepalende variabelen. Het is niet uitgesloten dat door koppeling van zoekgebieden aan de transportafstand op voorhand gebieden afvallen, die vanuit milieuoogpunt of andere belangen geschikt(er) kunnen zijn. De Commissie adviseert de selectie van zoekgebieden dan ook te laten plaatsvinden op basis van een integrale afweging van belangen in het MER, zonder op voorhand veel beperkingen aan mogelijke locaties op te leggen. Houd daarbij ook rekening met winningen in de verdere toekomst, dat wil zeggen na 2027.
- Parallel aan de m.e.r.-procedure voor de winning van ophoogzand loopt de m.e.r.-procedure voor de winning van suppletiezand. Geef in het MER een beschouwing van mogelijke kansen (combinatievoordelen) en conflicten die kunnen optreden en hoe dit van invloed is op de aanwijzing van zoekgebieden.
- Uit de NRD blijkt dat uitgegaan wordt van diepere winning dan voorheen (maximaal 6 meter in plaats van maximaal 2 meter). Dat betekent dat in 'oude' wingebieden opnieuw zandwinning mogelijk is.
- Het Nederlandse deel van de Noordzee wordt intensief gebruikt voor verschillende functies en herbergt bovendien belangrijke en kwetsbare ecosystemen. Naast zandwinning spelen in het plangebied diverse andere activiteiten en functies. Geef in het MER aan welke activiteiten en functies de zandwinning kunnen beïnvloeden en andersom en welke gevolgen dit heeft voor het voornemen. Dit kunnen gevolgen zijn voor de plaats van zoekgebieden maar ook voor de timing van activiteiten. Zo zal zandwinning niet gelijktijdig kunnen plaatsvinden met andere activiteiten (bv. realisatie en aanwezigheid van windparken, kabels en leidingen), maar mogelijk wel volgtijdelijk. Daarbij valt onder meer te denken aan het versneld winnen van zand in gebieden die worden aangewezen voor de aanleg van windmolenparken, kabels, leidingen, etc.

⁴ In § 4.1. van de NRD wordt gesuggereerd dat slibrijke delen van de Noordzee zullen worden uitgesloten als potentieel zoekgebied. De Commissie merkt op dat het slibgehalte niet altijd bepalend hoeft te zijn. Wanneer winning in de winterperiode plaatsvindt is het slibgehalte – in ieder geval lokaal – minder van belang.

3.2 Voorgenomen activiteit en alternatieven

Binnen de uiteindelijk geselecteerde zoekgebieden zullen gedurende de planperiode wingebieden worden aangewezen waar daadwerkelijk winning van ophoogzand zal plaatsvinden. Geef in het MER inzicht in de procedure die hierbij wordt gevolgd en de criteria die worden gehanteerd. Bij individuele winningen zal nagegaan moeten worden of de informatie die het MER biedt voldoende is of dat aanvullend (milieu)onderzoek nodig is. Geef in het MER aan hoe dit wordt geborgd.

Beschrijf voor de mogelijke winlocaties binnen de geselecteerde zoekgebieden voor zover relevant welke varianten mogelijk zijn om de milieugevolgen zo veel mogelijk te beperken. Hierdoor kan het MER straks sturend zijn voor de individuele zandwinningen. Maak hierbij waar mogelijk gebruik van ervaringen uit het verleden en resultaten van monitoring en evaluatie. Denk bij mogelijke varianten aan:

- de methoden van zandwinning (de winningstechniek). Ga daarbij na of er naast de sleephopperzuiger ook andere wintechnieken mogelijk zijn om verstoring van oppervlakkige bodemlagen te beperken;
- de kenmerken van de winputten (diepte, lengte, breedte, taluds en ligging ten opzichte van lokale getijstroom), bijvoorbeeld door strokenwinning, slagen parallel aan of loodrecht op de kust;
- de periode(n) van winning (de jaren en eventueel seizoenen van winning en fasering);
- rekolonisatie in relatie tot milieuveranderingen samenhangend met diepte en sediment-samenstelling van locaties, en het tempo waarin rekolonisatie plaatsvindt;
- het transport naar de overslaglocaties en de daarbij te volgen transportroutes (korte transportroutes met een beperkte vaardiepte met eventueel minder belading of kleinere schepen in tegenstelling tot maximale belading en langere transportroutes in vaargeulen met voldoende diepte).

3.3 Referentie

De effecten van het voornemen (en alternatieven) dienen te worden vergeleken met de referentiesituatie. Onder de referentiesituatie wordt verstaan: de bestaande toestand van het milieu en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. De 'autonome ontwikkeling' houdt in dat ontwikkelingen (waaronder zandwinningen) waarover al besloten is worden voortgezet, en geen nieuwe zandwinning plaatsvindt.

In de beschrijving dient minimaal ingezoomd te worden op het niveau van regio's, waarbij deze onderling worden vergeleken om onderscheidende verschillen te kunnen duiden.⁵ Geef aan waar reeds zand gewonnen is in de afgelopen jaren, momenteel gewonnen wordt en waar nog zandwinning gepland staat.

⁵ Kies het referentiegebied zodanig dat het passend zal zijn bij het studiegebied waar effecten te verwachten zijn. Het referentiegebied dient in ieder geval niet te groot te zijn. Wanneer lokale effecten worden beoordeeld vanuit het perspectief van een regio of zelfs het hele Noordzeegebied als zoekgebied dan zijn effecten al snel als niet onderscheidend of als minimaal te beoordelen.

In § 3.3. van de NRD is aangegeven dat de winning van *suppletiezand* in de periode 2018–2027 wordt beschouwd als onderdeel van de referentiesituatie (dat wil zeggen, als autonome ontwikkeling), om “te voorkomen dat de effecten van deze winning tussen wal en schip raken”. Om misverstanden te voorkomen adviseert de Commissie de effecten van de winning van suppletiezand niet als onderdeel van de autonome ontwikkeling⁶, maar als separate ontwikkeling binnen de planperiode c.q. als scenario in de beschouwing mee te nemen. Daarmee worden naast de effecten van winning van ophoogzand ook de effecten van de winningen tezamen ten opzichte van de referentiesituatie inzichtelijk. De effecten van de winning van suppletiezand zijn voornamelijk van belang voor de beschouwing van cumulatieve gevolgen.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

In eerdere adviezen over zandwinningen op de Noordzee heeft de Commissie aanbevolen zoveel mogelijk gebruik te maken van de (model)resultaten van eerdere m.e.r.-procedures. In het toetsingsadvies over het MER suppletiezand 2013–2017 heeft de Commissie aanbevolen om in volgende m.e.r.-procedures een aantal stappen te doorlopen om te bepalen in hoeverre nieuw (model)onderzoek noodzakelijk is. In een memo “MER-en zandwinning & Model-instrumentarium” d.d. 12 juli 2016 geeft de initiatiefnemer aan dat voor het onderhavige MER op basis van diverse overwegingen nieuw modelonderzoek zal worden uitgevoerd. De Commissie onderschrijft de overwegingen uit dit memo. Zoals in § 2.1 van dit advies aangegeven adviseert de Commissie om de resultaten van de monitorings- en evaluatieprogramma’s van de voorgaande zandwinningen ook te gebruiken voor een integrale beschouwing op de werkelijke effecten (ten opzichte van de modelresultaten).

Geef een zo kwantitatief mogelijke beschrijving van de milieueffecten. Voor alle in dit hoofdstuk genoemde milieuthema’s geldt dat waar mogelijk (gemotiveerd) gebruik kan worden gemaakt van informatie uit eerdere m.e.r.-procedures voor zandwinningen, mits voorzien van gedetailleerde verwijzingen naar de betreffende documenten en zo mogelijk aangevuld met informatie uit monitoringsresultaten. Daarmee kan het MER mogelijk in omvang worden beperkt, hetgeen de leesbaarheid van het document ten goede kan komen.

De voorgenomen winning van ophoogzand gaat gepaard met onzekerheden betreffende zandbehoefte, fysieke kwaliteit van het wingebied en slibverspreiding. Onderbouw hoe met deze onzekerheden wordt omgegaan en voor welke aannames en rekenregels/-modellen is gekozen om effecten te bepalen. Beschrijf in het MER wat de onzekerheden zijn en vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen. Geef aan wat dit betekent voor de beoogde hoeveelheden te winnen zand, de toetsing aan wettelijke vereisten en de vergelijking van de alternatieven.

⁶ De winning van suppletiezand in de periode 2018–2027 is immers geen ontwikkeling waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Besteed in het MER aandacht aan cumulatieve effecten ten gevolge van de winning van op-
hoogzand en andere activiteiten in het plangebied. Daarbij is vooral de winning van supple-
tiezand in dezelfde planperiode en hetzelfde plangebied relevant.

4.2 Bodem en water

Geef inzicht in de gesteldheid van de bodem, de geomorfologie en de waterkwaliteit en de verschillen hierin voor elk van de zoekgebieden, vóór, tijdens en na de winning, in het bijzonder in verband met de ecologische effecten van de winningen. Ga per effect in op de (on)omkeerbaarheid, hersteltijd en mate van herstel. Besteed voor zover relevant aandacht aan:

- de lokale korrelgrootte(verdeling), slibgehalte en organisch stofgehalte;
- de lokale stromingspatronen en golf-, zand- en slibbewegingen en de aan-/afwezigheid van zand(mega)ribbels (onderwaterduinen), zandgolven en zandbanken;
- de mate van opwerveling van en vertroebeling door zand en slib tijdens het winnen en het eventuele sorteren op zee, afgezet tegen de achtergrondcondities in het deel van het jaar waarin wordt gewonnen;
- de mate van afzetting van dit zand en slib in de omgeving van de winplaats;
- effect op de waterkwaliteit (doorzicht, lichtdoordringing, zuurstofgehalte), afgezet tegen de achtergrondcondities in het deel van het jaar waarin wordt gewonnen;
- mogelijke beïnvloeding van de doorgaande N.A.P. -20 m. dieptelijn en daarmee het kustfundament als gevolg van de zandwinning.

4.3 Natuur

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de zandwinning kan hebben voor de natuur. Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied⁷. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de zandwinning en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke habitats en soorten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Besteed daarbij ten minste aandacht aan:

- de effecten van extra vertroebeling
- (rust)verstoring van (avi)fauna en zeehonden;
- verstoring en aantasting van bodemflora en -fauna;
- de mogelijke effecten van (onderwater-)geluid op zeezoogdieren;⁸
- de mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgroning op de ecologische ontwikkelingen van zeebodem, kust, deltagebied en Waddenzee;
- de snelheid van ecologische (her)ontwikkeling in en rondom de winplaats na winning (lengte herstelperiode).

⁷ Het is, afhankelijk van het voorliggende besluit, mogelijk een selectie van te beschrijven habitats en soorten te maken. Ook het gekozen detailniveau van de beschrijvingen kan verschillen. Motiveer deze selectie en het gekozen detailniveau in het MER.

⁸ Bij seismische exploraties dient ingegaan te worden op de gevolgen voor zeezoogdieren.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen. Speciale aandacht is nodig voor de gevoelige locaties. Ga ook in op eventuele verschillen in de effecten van winningen in verschillende seizoenen.

Natura 2000-gebieden

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden door externe werking. Maak onderscheid tussen aangewezen gebieden en geef hiervan de status aan. Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied.

Geef voor Natura 2000-gebieden:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of er gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn. Onderbouw in hoeverre het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. In deze fase worden nog geen concrete ontgrondingsvergunningen en/of eventueel noodzakelijke vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aangevraagd. De effectbeoordeling in het MER kan worden gebruikt als een risico-inventarisatie met het oog op de nadere uitwerking van en besluitvorming over individuele zandwinningen.

Besteed expliciet aandacht aan mogelijke cumulatieve gevolgen van de winning van ophoogzand en de winning van suppletiezand tezamen. Als blijkt dat vanwege cumulatieve gevolgen mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn, maak dan in het MER duidelijk hoe hiermee wordt omgegaan in het kader van de beide initiatieven. De Commissie adviseert om de eventuele Passende beoordeling op te nemen in het MER.

Onderzoek, indien van toepassing, in de Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast⁹. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁰ met succes wordt doorlopen¹¹.

⁹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹⁰ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹¹ Art. 19g en 19h, Natuurbeschermingswet 1998.

Natuur Netwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische hoofdstructuur)

Beschrijf voor de NNN-gebieden waarvoor de zandwinning mogelijk gevolgen heeft de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief voor deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor het NNN geldt volgens de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte een 'nee-tenzij' regime.

Beschermde soorten

Beschrijf de effecten van verhoogde slibgehaltenes, vertroebeling en onderwatergeluid (ook als gevolg van seismisch onderzoek ten behoeve van zandwinning) op soorten vissen en zeezoogdieren die beschermd zijn in het kader van de Flora en Faunawet. Beschrijf ook of het effect op vissen en bodemfauna doorwerkt op beschermde vogelsoorten. Te denken valt aan de aantasting van schelpdierbanken en het effect daarvan op zee-eenden en het effect van vertroebeling voor viseters.

4.4 Cultuurhistorie

Geef aan in hoeverre er een kans is dat archeologische waarden worden aangetast door de zandwinning. Ga hierbij in op:

- bekende en verwachte archeologische waarden op de winlocatie;
- beïnvloeding van archeologische waarden door verandering van stromingen (blootleggen van bekende en afgedekte wraklocaties, vliegtuigwrakken en prehistorische resten).

4.5 Overige milieuthema's

Over de overige milieuthema's die in tabel 2 van de NRD genoemd zijn heeft de Commissie geen verdere opmerkingen.

5. Overige aspecten

5.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de aard en mate waarin de alternatieven onderscheidend zijn. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria.

5.2 Leemten in milieu informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.3 Onzekerheden en Monitoring en Evaluatieprogramma

Onzekerheden

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.¹² Geef daarvoor in het MER inzicht in:¹³

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden;
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, bijvoorbeeld via het Monitoring en Evaluatieprogramma, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.¹⁴

Monitoring en Evaluatieprogramma

De Commissie adviseert in het MER op hoofdlijnen te beschrijven:

- hoe de effecten van de ophoogzandwinningen gemonitord gaan worden;
- wat hiervoor gemeten gaat worden (het verdient aanbeveling hierbij aan te sluiten bij al bestaande en afgeronde monitoringsprogramma's);
- welke evaluatiemomenten worden voorzien en welke besluiten op die evaluatiemomenten genomen worden;
- hoe eventueel andere relevante onderzoeken in dit programma meegenomen zullen worden.

¹² Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op.

¹³ Een factsheet op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. <http://www.commissiemer.nl/publicaties/factsheets>

¹⁴ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

BIJLAGE 1 : Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Stichting LaMER

Bevoegd gezag: Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat Zee en Delta

Besluit: Vergunningen op basis van de Ontgrondingenwet

Categorie Besluit m.e.r.: C16.2

Activiteit: Winning van ophoogzand op de Noordzee in de periode 2018 tot 2027.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 11 mei 2016

Aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 2 juni 2016

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 3 juni 2016 t/m 21 juli 2016

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 13 september 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. prof.dr. P.L. de Boer

dhr. ir. J.H.J. van der Gun

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

dhr. dr. G.W.N.M. van Moorsel

mw. drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie de website op de pagina *Wat doet de Commissie* in het hoofdstuk Advisering (www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie) .

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3131](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft kennis genomen van twee zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 17 augustus 2016 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

